Aleg. 27.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zakładania niższych szkół rolniczych w zachodniej części kraju.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 17. Października 1883. powziął Wysoki Sejm nad sprawozdaniem komisyi gospodarstwa krajowego o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie zakładania niższych szkół rolniczych między innemi następną uchwałę:

„Sejm wzywa Wydział krajowy, ażeby na przyszłej sessyi sejmowej przedłożył projekt założenia niższych szkół rolniczych w zachodniej części kraju“.

Równocześnie z powzięciem tej uchwały nadeszło do Wydziału krajowego sprawozdanie Wydziału powiatowego w Białej z dnia 11. Września 1883. l. 1.196, poparte następnie pismem c. k. krakowskiego Towarzystwa rolniczego z dnia 28. września 1883. l. 261 z wnioskiem założenia krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach, powiecie Bialskim, na jaki to cel właściciel dóbr Kobiernic p. Dr. Herman Czecz de Lindenwald ofiarował bezpłatnie cały swój dom mieszkalny o 6 większych ubikacyach, 8 mniejszych pokojach wraz z kuchnią, spiżarnią i przynależnościami, tudzież ogród o powierzchni 4½ morgów na przeciąg lat 12 do 15.

Wobec tak znakomitej i uznania godnej ofiarności p. Czecza, Wydział krajowy w wykonaniu powyższej uchwały Wysokiego Sejmu wydelegował dekretem z dnia 11. Listopada 1883. l. 46.271 Członka swego p. Dr. Józefa Wereszczyńskiego do zbadania na miejscu sprawy założenia niższej szkoły rolniczej i przeprowadzenia rokowań tak z Wydziałem powiatowym, jak i p. Czeczem, celem jak najrychlejszego wprowadzenia w życie tej instytucyi w zachodniej części kraju.

Rokowania te doprowadziły też do pomyślnego rezultatu, gdyż nietylko dwór Kobiernicki okazał się odpowiednim na pomieszczenie szkoły przy wykonaniu pomniejszych robót adaptacyjnych, lecz nadto p. Czecz oświadczył jeszcze gotowość odstąpienia do użytku szkoły stajni i wozowni, znajdującej się w budynku sąsiadującym z dworem.

Ponieważ wedle zdania Wydziału powiatowego Bialskiego, statut szkół Jagielnickiej i Horodeńskiej nie zupełnie odpowiadałby stosunkom tamtejszych powiatów naszego kraju najbardziej na zachód wysuniętych, zatem tamtejsza Reprezentacya powiatowa stosując się do polecenia delegata Wydziau krajowego, zwołała ankietę, w skład której weszli pp. Stanisław Klucki, Dr. Herman Czecz, Władysław Struszkiewicz, Karol Czecz i Adryan br. Larisch, celem objawienia opinii, czy statut

ułożony dla niższych szkół rolniczych wschodnio-galicyjskich, mógłby być zastosowanym w zupełności do szkoły Kobiernickiej, oraz czy zastosowaniem tego statutu dla szkoły Kobiernickiej osiągnęłoby się najlepsze skutki, a w razie przeciwnym jakie zmiany należałoby wprowadzić w statucie i planie naukowym dla tej szkoły.

Memoryał wypracowany w tym przedmiocie ze znajomością rzeczy przez wymienioną ankietę przedłożył Wydział powiatowy Bialski Wydziałowi krajowemu sprawozdaniem z 1. Grudnia 1883. l. 1.899, w którem zarazem doniósł o powzięciu uchwały co do wyznaczenia z funduszów powiatowych trzech stypendyów dla uczniów szkoły Kobiernickiej w wysokości kosztów utrzymania na przeciąg lat dwóch, tudzież o poczynieniu kroków u właścicieli ziemskich tamtejszego powiatu celem uzyskania dalszych datków na utrzymanie szkoły lub też stypendyów.

Operat ankiety udzielił Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 18. Stycznia b. r. l. 824 Dyrekcyi krajowych szkół rolniczych w Dublanach do rozpatrzenia i przedstawienia wniosków po uprzedniem zasięgnięciu zdania tamtejszego kolegium profesorów, a gdy Dyrekcya ta oświadczyła się za przyjęciem proponowanych przez rzeczoną ankietę zmian w statucie i planie naukowym szkoły Kobiernickiej, Wydział krajowy postanowił uchwałą z dnia 11. kwietnia b. r. przychylić się do prośby Wydziału powiatowego Bialskiego i przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek na założenie krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach.

Aleg. 1. Zredagowany następnie przez Wydział krajowy statut szkoły Kobiernickiej ·|. oraz dołączony
Aleg. 2. plan szczegółowy nauk ·|. różnią się od statutu i planu naukowego szkół wschodnio - galicyjskich w następujących punktach.

1) Czas trwania nauki zniżono z lat trzech na dwa ze względu na wyższy stopień oświaty u ludu w zachodnich powiatach kraju, który czyni zbędnem udzielanie nauk elementarnych w takich rozmiarach, jak w Horodence lub Jagielnicy, tudzież z uwagi, że uczniowie przy dwuletnim kursie mniejszym kosztem nabędą potrzebnych wiadomości i wcześniej wrócą do pracy produkcyjnej. Podobne skrócenie czasu trwania nauki praktykuje się zresztą i w krajowej niższej szkole rolniczej w Dublanach przy takich uczniach, którzy wstępują do zakładu z należytem przygotowaniem w naukach elementarnych.

Natomiast uważał Wydział krajowy za potrzebne zaprowadzić w szkole Kobiernickiej dla uczniów zwyczajnych obowiązkowy egzamin wstępny, z któregoby kierownik zakładu mógł osądzić o ile kandydat z nauki szkolnej zdoła skorzystać.

2) Obok uczniów zwyczajnych, uważał Wydział krajowy za stosowne, również ze względu na odrębne stosunki powiatu Bialskiego i sąsiednich, dopuścić do korzystania z nauki szkolnej *uczniów nadzwyczajnych*, którzy tylko w pewnej gałęzi gospodarstwa wiejskiego szukają pouczenia, lub tylko krótszy czas do zakładu zamierzają uczęszczać. W tamtejszych bowiem powiatach, gdzie włościanie zajmują się częstokroć pewną specyalną gałęzią gospodarstwa, jak hodowlą ryb lub chowem specyalnych gatunków inwentarza żywego, ludność daleko chętniej i w daleko szerszych kołach korzystać będzie z zakładu, jeżeli właśnie w tych poszczególnych gałęziach gospodarstwa i to w krótkim czasie (np. w kursie zimowym) będzie mogła nabyć potrzebnych wiadomości. Oprócz tego także parobcy tacy obznajomieni z pewną specyalnością łatwiej i za wyższem wynagrodzeniem znajdą służbę jako włodarze, krowiarze, stawowi, sadowi i t. p. po większych majątkach.

3) W planie nauk uzupełniono naukę hodowli zwierząt dodaniem osobnego działu o chowie drobiu, pszczelnictwie, hodowli ryb, a w szczególności o gospodarstwie stawowem, oraz rozszerzono zakres nauki hygieny projektowanemi wykładami najpotrzebniejszych partyj z nauki weterynaryi.

Rozszerzenie to nauki ma na celu, zdaniem ankiety, które w zupełności podziela Wydział krajowy, usunięcie głęboko zakorzenionych zabobonów i przesądów u ludu naszego, a przytem zaradzenie brakowi fachowych nadzorców, stawowych i krowiarzy.

Przysposobienie zaś takich ludzi jest dla tamtejszych okolic tem bardziej pożądane, ilo że gospodarstwo stawowe i chów bydła w dawnym obwodzie Wadowickim stoi bardzo wysoko, w braku

zaś tutejszo-krajowych dozorców inwentarza (krowiarzy) właściciele większych obór sprowadzać muszą fachowych serkarzy, obznajomionych z obchodzeniem się z inwentarzem, ze sąsiedniego Szląska, lub z Morawy, i to za wynagrodzeniem przenoszącem w dwójnasób, a nawet w trójnasób płacę tutejszokrajowego dozorcy.

Równocześnie z uchwaleniem statutu i planu nauk ułożył Wydział krajowy dołączony etat
Aleg. 3. osób i płac grona nauczycielskiego ·|. oraz zestawienie rocznych kosztów utrzymania ·|. które wy-
Aleg. 4. nosić będą 9.210 zł. w. a. Co do etatu płac nadmienia się, że Wydział krajowy z uwagi na bliskie sąsiedztwo Szląska, gdzie pobory roczne nauczycieli fachowych w podobnym zakładzie przewyższają kwotę 2.000 zł., wyznaczył płacę roczną dla kierownika zakładu w wysokości 1.300 zł. (o 100 zł. wyższą niż w Jagielnicy i Horodence), dodatek zaś aktywalny w wysokości 240 zł. (również o 100 zł. wyższy, niż w zakładach wschodnio-galicyjskich) w skutek czego wyniesie wydatek na płace nauczycielskie o 200 zł. w. a. rocznie więcej. Zresztą wydatki na wyposażenie szkoły i roczne koszta utrzymania preliminowane są prawie w tej samej wysokości, jak przy szkołach wschodnio-galicyjskich.

W ten sposób ułożony statut organizacyjny kraj. niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach, wraz z planem szczegółowym nauk, etatem osób i płac grona nauczycielskiego i zestawieniem rocznych kosztów utrzymania, przesłał Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 11. kwietnia 1884 l. 5.866 Wydziałowi powiatowemu w Białej z poleceniem przedłożenia planów i kosztorysu robót adaptacyjnych w dworze Kobiernickim. Ponieważ zaś oprócz stajni i wozowni należało się postarać o dalsze ubikacye na pomieszczenie spiżarni, kuchni, jadalni i lokalu dla służby, przeto Wydział krajowy polecił temsamem rozporządzeniem Wydziałowi powiatowemu w Białej przeprowadzić dalsze rokowania z p. dr. Hermanem Czeczem co do budowy osobnego domu administracyjnego, lub też odstąpienia na ten cel całego budynku, w którym znajduje się ofiarowana już przez p. Czecza stajnia i wozownia, oraz ułożyć z p. Czeczem punktacye umowy, na podstawie której ma być zrealizowany projekt założenia szkoły.

Zarazem udzielił Wydział krajowy rozporządzeniem z tej samej daty wymienione powyżej projekty Wydziałom powiatowym w Chrzanowie, Żywcu, Wadowicach, Krakowie, Wieliczce, Myślenicach i Bochni, oraz komitetowi c. k. Krakowskiego Towarzystwa rolniczego i zawezwał je, ażeby się starały nakłonić tamtejsze Reprezentacye powiatowe do wyznaczenia z funduszów powiatowych odpowiedniej dotacyi dla szkoły Kobiernickiej, obywateli zaś zamożniejszych do zobowiązania się utrzymywania pewnej ilości uczniów w tej szkole.

W wykonaniu wyżej powołanego polecenia Wydziału krajowego z dnia 11. kwietnia r. b. l. 5.866 przedłożył Wydział powiatowy Bialski pod d. 26. czerwca r. b. l. 735 sprawozdanie wraz z punktacyami umowy z p. Czeczem, wedle którego okazało się korzystniejszem przyjęcie całego drugiego budynku, mieszczącego w sobie ofiarowaną stajnię i wozownię na cele szkoły, a położonego wraz z budynkiem szkolnym i ogrodem po jednej stronie drogi głównej w odosobnieniu od reszty budynków folwarcznych. Nadto odszkodowanie p. Czecza za odstąpienie tego budynku i przeprowadzenie na jego koszt wszystkich robót adaptacyjnych wynosić będzie wedle dołączonych punk-
Aleg. 5. tacyi umowy tylko 2.800 zł., podczas gdy budowa nowego kosztowałaby wedle przedłożonego przez Wydział powiatowy Bialski kosztorysu 3.370 zł. 99 ct. wa. Kosztorysu szczegółowego, składającego się ze samych drobnych pozycyj, nie przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi, gotów jest jednak udzielić takowy na żądanie komisyi gospodarstwa krajowego. Z powyższego powodu przyjął
Aleg. 6. Wydział krajowy ofertę p. Czecza i ułożył na podstawie tejże dołączone ·|. zestawienie kosztów założenia szkoły Kobiernickiej dosięgających w skutek uznania godnej ofiarności p. Czecza zaledwie kwoty 11.000 zł.

O decyzyi tej zawiadomił Wydział krajowy reskryptem z dnia 22 lipca r. b. l. 34.175 Reprezentacyę powiatową Bialską, przesyłając jej zarazem rzeczone zestawienie kosztów założenia.

Skoro Wydział krajowy wzmiankowaną uchwałą z dnia 11. kwietnia r. b. l. 5.866 postanowił przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek na założenie kraj. niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach

i znane już mu były roczne koszta utrzymania tego zakładu, odniósł się odezwą z dnia 9. maja r. b. l. 16.549 (alegat 12 sprawozdania z czynności Wydziału krajowego) do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie u Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa dotacyi rocznej z c. k. skarbu państwa na utrzymanie tej szkoły w kwocie 5.000 zł. i odpowiedniego zasiłku jednorazowego na pokrycie kosztów założenia. Wniosek ten na udzielenie wyższej stosunkowo dotacyi z funduszów państwowych dla szkoły Kobiernickiej znajduje uzasadnienie w większych potrzebach i wydatkach tej szkoły w porównaniu z takimiż zakładami wschodnio-galicyjskimi.

Co do wysokości zaś zasiłku państwowego na założenie szkoły Kobiernickiej spodziewać się wypada, że Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa równie przychylnem się okaże dla tej szkoły, jak dla Jagielnickiej i Horodeńskiej i wymierzy ten zasiłek w równej wysokości (11.000 zł. a. w.) W tym też duchu Wydział krajowy przedłożył Wysokiemu c. k. Rządowi wniosek za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa odezwą z dnia 22. lipca r. b. l. 34.175.

Z Wydziałów powiatowych, zawezwanych powołanym zeskryptem z dnia 11. Kwietnia r. b. l. 5.866 do poparcie usiłowań kraju i powiatu około założenia i utrzymania szkoły Kobiernickiej, przedłożyły relacye do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania tylko Wielicki i Chrzanowski, pierwszy negatywną, motywując takową zamiarem założenia takiej instytucyi we własnym powiecie, drugi zaś wymijającą z oświadczeniem, że dopiero po upływie jednego roku od założenia szkoły w Kobiernicach, jeżeli się przekona o rozwoju i pożyteczności szkoły, poczyni odpowiednie kroki tak u Reprezentacyi powiatowej, jako też w szerszem kole publiczności powiatu o wyjednanie na ten cel funduszów.

Natomiast Wydział krajowy z uznaniem podnieść musi, że tak Reprezentacya powiatowa Bialska jak i obywatele tego powiatu chętnie i czynnie projekt założenia szkoły Kobiernickiej poparli.

I tak: oprócz p. dra Hermana Czecza, którego ofiarność umożebniła zrealizowanie całego projektu, zobowiązali się przyczynić do pokrycia kosztów utrzymania:

1) Wydział powiatowy Bialski wedle powołanej relacyi z dnia 1. grudnia 1883 l. 1899 utworzeniem trzech stypendyów pokrywających koszta utrzymania trzech uczniów, pochodzących z powiatu Bialskiego (po 140 zł. w. a.) na razie przez lat dwa;

2. p. Stanisław Klucki, Prezes Rady powiatowej Bialskiej takiemże jednem stypendyum (140 zł. w. a.) przez trzy lata;

3) p. Gabryela Wrotnowska, właścicielka dóbr w Łękach, jednem stypendyum (140 zł. w. a.) przez trzy lata;

4) wreszcie Rada gminna miasta Kęt ustanowieniem jednego stypendyum o rocznych 50 zł. dla ucznia należącego do tamtejszej gminy na cały czas istnienia szkoły Kobiernickiej.

Łączna tedy kwota zapewnionych już datków na utrzymanie szkoły Kobiernickiej w roku 1885 wynosi	750 zł.
Oczekiwana dotacya roczna z c. k. Skarbu Państwa	5 000 „
Ogółem	5.750 zł.
W porównaniu zatem z rocznym kosztem utrzymania w kwocie	9.210 „
Okazuje się niedobór na rok 1885	3.460 zł.

który będzie musiał być pokrytym z funduszu krajowego.

W myśl powołanej na wstępie uchwały Wysokiego Sejmu starał się Wydział krajowy o założenie drugiej niższej szkoły rolniczej w zachodniej części kraju. — W tym też celu badał Wydział krajowy sprawę wprowadzenia w życie takiej instytucyi w Krośnie, gdzie Rada gminna ofiarowałaby dla szkoły 6 morgów pola pod budynki, ogród na cele szkoły i pewien fundusz na utrzymanie zakładu; następnie w Jaśle, w Marcinkowicach w powiecie Nowosądeckim, wreszcie w Nowym Sączu, za którą to ostatnią miejscowością oświadczył się tamtejszy Wydział powiatowy, oraz okręgowe Towarzystwo rolnicze. — Z gminą Nowego Sącza, która w pobliżu miasta posiada grunta i budynki odpowiednie na pomieszczenie szkoły rolniczej, weszło już w rokowania rzeczone Towa-

rzystwo rolnicze, a Wydział powiatowy, któremu Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 31. sierpnia r. b. l. 45125 udzielił potrzebnych szczegółów, podobnież zajął się zrealizowaniem tego projektu, przyrzekł ze swej strony poparcie materyalne. — Założenie jednak niższej szkoły rolniczej w jednym z wyszczególnionych powyżej trzech miast powiatowych, napotyka na trudności z powodu braku wzorowo administrowanego folwarku, który dla niższej szkoły rolniczej jest nieodzownym środkiem naukowym.

Sprawa tedy założenia drugiej niższej szkoły rolniczej w zachodniej części kraju nie dojrzała jeszcze do tego stopnia, ażeby Wydział krajowy mógł w tym kierunku przedstawić w bieżącej sesyi Wysokiemu Sejmowi konkretne wnioski.

Na podstawie powyższego wywodu, Wydział krajowy ma zaszczyt przedstawić wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sejm krajowy zgadza się na uznanie założyć się mającej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach za zakład krajowy i upoważnia Wydział krajowy do otwarcia tej szkoły w oczekiwaniu, że c. k. Ministerstwo rolnictwa udzieli na jej założenie zasiłku w kwocie 11.000 zł. w. a. i wyznaczy na jej utrzymanie z c. k. Skarbu państwa stałą dotacyę roczną w wysokości 5.000 zł. w. a.

2) Sejm zatwierdza projekt etatu osób i płac grona nauczycielskiego krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach.

3) Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu na rok 1885 kredyt do wysokości 3.460 zł. w. a. na utrzymanie w tym roku rzeczonej szkoły.

4) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu przedłożyć na najbliższej sessyi sejmowej projekt założenia drugiej niższej szkoły rolniczej w zachodniej części kraju.

Lwów, dnia 11. Września 1884.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi
wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Dr. Zyblikiewicz.

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński

Członek Wydziału krajowego.

Alegat I. do LWkr. 19.782|84.

STATUT
krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach.

I. Postanowienia ogólne.

§. 1.

Cel szkoły.

Krajowa niższa szkoła rolnicza w Kobiernicach, założona staraniem Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, wspartego ofiarnością Wgo Dra Hermana Czecza z Kobiernic, ma na celu kształcenie przedewszystkiem synów włościańskich na zdolnych gospodarzy praktycznych.

§. 2.

Środki do dopięcia celu.

Do celu tego dąży szkoła przedewszystkiem drogą nauki praktycznej, a mianowicie:

a) przez wyuczenie dokładnego, sumiennego i racyonalnego wykonywania wszelkich prac gospodarskich tak w polu, jak na obejściu gospodarstwa (w stodole, stajniach i t. d.);

b) przez objaśnienie istoty, sposobu wykonywania i celu prac gospodarskich w takiej mierze, ażeby uczeń każdą czynność gospodarską umiał uzasadnić i w przyszłym zawodzie podwładnym i czeladzi wytłumaczyć.

Naukę praktyczną popiera:

1) systematyczne udzielanie nauki z całości gospodarstwa wiejskiego (rolnictwa, hodowli zwierząt i zarządu) w stosownym zakresie;

2) udzielanie elementów nauk przyrodniczych;

3) dopełnienie wykształcenia ogólnego za pomocą nauki religii i nauk ogólnie kształcących.

§. 3.

Czas trwania nauki.

Cały kurs nauki trwa lat dwa.

§. 4.

Język wykładowy.

Językiem wykładowym jest język polski.

II. Plan nauki.

§. 5.

Zasadnicze normy planu nauki.

I. Ćwiczenia w wykonywaniu prac gospodaarskich odbywają się codziennie w godzinach przeznaczonych na pracę gospodarską zwyczajem folwarku o który szkoła jest oparta.

II. Objaśnianie towarzyszy wszelkim pracom dopóty, dopóki uczniowie w wykonywaniu ich nie nabędą wprawy.

Udzielane objsśnienia winne nie tylko odnosić się do technicznej strony pracy, ale także zwracać uwagę ucznia na cel pracy i związek pomiędzy celem

a wykonywaniem, oraz na wpływ, jaki wywierają na wykonanie okoliczności zewnętrzne.

III. Nauka teoretyczna, której się udziela w godzinach wolnych od zajęć praktycznych, obejmuje:

1) *Naukę religii*, zmierzającą do dokładnego objaśnienia i wpojenia obowiązków człowieka w obec Boga, bliźniego i siebie samego.

2) *Naukę języka polskiego*, która ma nauczyć władać językiem ustnie I na piśmie, a oprócz tego dostarczyć uczniom sposobności do uzupełnienia wiadomości swych na polu geografii i historyi ojczystej.

3) *Naukę rachunków*, zastosowaną do przyszłego zawodu uczniów.

4) *Wiadomości wstępne z nauk przyrodniczych*, wyjaśniające zjawiska świata otaczającego, a oprócz tego stanowiące wstęp do nauk zawodowych.

5) *Naukę gospodarstwa wiejskiego*, ktora ma na celu uzupełnienie objaśnień towarzyszących pracom ręcznym, a obejmuje:

a) Naukę rolnictwa, której wykład ma się rozpocząć od części szczegółowej podanej z uwzględnieniem ścisłem uprawionych i nadających się do uprawy w okolicznych gospodarstwach płodów, poczem obejmie krótką a przystępną naukę o glebie, o istocie, organach i warunkach życia roślinnego.

b) Naukę hodowli zwierząt, tj. krótko a przystępnie wyłożoną naukę o istocie, organach i warunkach życia zwierzęcego, oraz wykład części szczegółowej tej nauki o właściwościach, rozpłodzie, wychowie, utrzymaniu i użyciu każdego gatunku zwierząt gospodarskich. W obu tych naukach wykład ma uwzględnić okoliczne stosunki gospodarskie, oraz stopień wykształcenia i przyszły zakres działania uczniów.

c) Naukę zarządu gospodarskiego, ograniczającą się do uwag, wyjaśnień i omawiań tyczących się dat liczebnych przez uczniów w dziennikach i raportach zbieranych i do ćwiczeń w wykazywaniu wzajemnej zależności tychże cyfr.

6) *Ogólne zasady hygieny i najpotrzebniejsze praktyczne wiadomości z weterynaryi*, mianowicie: o pomocy przy porodach, sposobach ratowania w nagłych wypadkach i środkach ochronnych od chorób epidemicznych.

7) *Wykład i objaśnienie najgłówniejszych przepisów*, stojących w związku z gospodarstwem wiejskiem.

§. 6.

Szczegółowy plan nauki.

Zakres i wzajemny stosunek przedmiotów nauki teoretycznej, tudzież rozkład ich na kursa określa bliżej szczegółowy plan nauki. Sposób nauczania robót ręcznych i użycia uczniów do pracy określa bliżej regulamin.

§. 7.

Środki naukowe.

Środkami naukowymi szkoły są:

a) Jako główny środek naukowy gospodarstwo folwarku, przy którym szkoła założona.

b) Pole szkolne o powierzchni przynajmniej 6 morgów, służące wyłącznie do użytku szkoły, t. j. do nauki w wykonywaniu prac różnych około uprawy roli i pielęgnowania roślin, tudzież użycia maszyn i narzędzi gospodarskich.

c) Zbiory potrzebne do ułatwienia wykładów i do demonstracyi, a mianowicie zbiór nasion i roślin uprawnych, chwastów, nawozów, modeli,

maszyn i narzędzi gospodarskich, dalej zbiór okazów do nauk przyrodniczych, zbiór rycin naukę uzmysławiających i bibliotekę rolniczą.

d) W danym razie celujące gospodarstwa okoliczne większe i mniejsze, do których uczniowie odbywają wycieczki, oraz zwiedzane przez uczniów wystawy i warsztaty.

III. Nauczyciele.

§. 8.

Skład grona nauczycieli.

Grono nauczycieli stanowią:

1) Nauczyciel fachowy, a zarazem kierownik szkoły i zakładowego gospodarstwa wiejskiego.

2) Nauczyciel fachowy, pomocnik do nauki niektórych działów gospodarstwa wiejskiego i do pomocy pierwszemu w dozorowaniu uczniów przy naukach i pracach gospodarskich.

3) Instruktor nauczający wykonywania robót gospodarskich, jako też do specyalnego dozoru uczniów pracujących.

4) Nauczyciel do nauk elementarnych ogólnie kształcących, który zastąpiony być może siłami nauczycielskiemi miejscowemi.

5) Kapelan, którym być może miejscowy pleban lub wikaryusz.

§. 9.

Mianowanie nauczycieli.

Nauczycieli fachowych oraz instruktora mianuje Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na przedstawienie kuratoryi szkoły, i to nauczycieli fachowych za porozumieniem z c. k. Ministerstwem rolnictwa.

Resztę nauczycieli powołuje kuratorya na przedstawienie kierownika; jednakże zatwierdzenie powołanych zastrzeżone jest Wydziałowi krajowemu.

§. 10.

Stosunek służbowy i płaca nauczycieli.

Nauczyciele fachowi są urzędnikami krajowymi i mają prawa i obowiązki określone ustanową służby krajowej z dnia 23. marca 1866, o ile takowa do nich może być zastosowaną.

Płace ich ustanawia osobny etat.

Wysokość wynagrodzenia dla reszty nanczycieli oznacza Sejm krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na podstawie wniosków Wydziału krajowego.

IV. Uczniowie.

§. 11.

Sposób utrzymywania i liczba uczniów. Uczniowie nadzwyczajni.

Wszyscy zwyczajni uczniowie mieszkają i są utrzymywani w zakładzie. Liczba uczniów zwyczajnych ograniczoną jest do 30.

Nadzwyczajni uczniowie, którzy uczęszczają tylko na pojedyncze wykłady, a o których mowa w §. 13 niniejszego statutu, mogą za zezwoleniem kuratoryi mieszkać i utrzymywać się poza zakładem.

§. 12.

Warunki przyjęcia uczniów zwyczajnych.

Kto chce wstąpić jako uczeń zwyczajny do krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach, winien:

1) wykazać metryką lub w inny wiarogodny sposób, że ukończył **16.** rok życia;

2) udowodnić, że ukończył z dobrym postępem szkołę ludową, lub w inny sposób nabył znajomości czytania, pisania i rachowania i poddać się egzaminowi wstępnemu, z którego nauczyciel kierujący osądzi, czy kandydat z nauki w szkole korzystać zdoła;

3) przedłożyć świadectwo moralności, wystawione przez właściwego duszpasterza;

4) przedłożyć świadectwo zdrowia, wystawione przez lekarza;

5) otrzymawszy zapewnienie przyjęcia, złożyć do rąk kierownika pisemne zobowiązanie rodziców, opiekunów lub protektorów poręczające regularną wypłatę należytości przypadających zakładowi od ucznia;

O przyjęciu ucznia zwyczajnego do szkoły stanowi kierownik.

§. 13.

Uczniowie nadzwyczajni.

Młodzi lub starsi ludzie, którzy tylko w pewnej gałęzi gospodarstwa wiejskiego pouczenia szukają, lub tylko krótszy czas do szkoły uczęszczać zamierzają, mogą być przyjęci jako uczniowie nadzwyczajni, jeżeli to ze względu na wewnętrzne stosunki szkoły jest możebne.

O przyjęciu ucznia nadzwyczajnego stanowi kierownik szkoły po zasięgnięciu w każdym wypadku zezwolenia kuratoryi.

W zakładzie i przy ćwiczeniach praktycznych podlegają uczniowie nadzwyczajni w zupełności karności i porządkowi szkolnemu.

§. 14.

Opłaty uczniów zwyczajnych.

Nauki udziela się uczniom zwyczajnym bezpłatnie. Za wikt i utrzymanie w zakładzie tj. za ubior, pomieszkanie, pościel, opał, światło i pranie opłacają uczniowie zwyczajni do kasy zakładu rocznie kwotę nieprzenoszącą rocznych kosztów utrzymania w ratach półrocznych z góry.

Każdoczesną wysokość tej opłaty oznacza Wydział krajowy na wniosek kuratoryi.

§. 15.

Opłaty uczniów nadzwyczajnych.

Uczeń nadzwyczajny płaci za udzielenie nauki, jeżeli uczęszcza do szkoły do 3 miesięcy, 10 zł. w. a., jeżeli zaś nad 3 miesiące do 6 miesięcy, 20 zł. w. a. za cały czas nauki.

Jeżeli liczba uczniów, na którą szkoła jest urządzona, nie jest wypełniona, mogą uczniowie nadzwyczajni w zakładzie być utrzymywani podobnie jak uczniowie zwyczajni za wynagrodzeniem osobnem, wynoszącem miesięcznie dziesiątą część opłaty pobieranej rocznie od ucznia zwyczajnego.

§. 16.

Egzamina i świadectwa.

Przy końcu każdego roku szkolnego zdają uczniowie zwyczajni egzamin przed komisyą egzaminacyjną, złożoną z kierownika, egzaminującego nauczyciela i delegata kuratoryi. Uczeń, który przy tym egzaminie nie otrzymał postępu przynajmniej dostatecznego, nie może przejść na rok wyższy.

Po ukończeniu dwuletniego kursu nauk zdaje każdy uczeń egzamin główny przed komisyą egzaminacyjną, złożoną jak wyżej.

Świadectwa otrzymują uczniowie tylko z egzaminów głównych.

W świadectwach tych oznacza się obok postępów ucznia w naukach oraz w wykonywaniu i dozorowaniu prac gospodarskich, także zachowanie się i pilność ucznia, niemniej specyalne jego uzdolnienie.

Do oznaczenia postępów ucznia w naukach służą następujące stopnie: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny.

Pilność oznacza się stopniami: chwalebna, dostateczna, niedostateczna.

Zachowanie się oznacza się stopniami: zupełnie odpowiednie, odpowiednie.

Zachowanie się nieodpowiednie pociąga za sobą wydalenie z zakładu.

O egzaminach i świadectwach uczniów nadzwyczajnych postanawia kuratorya.

V. Zarząd i nadzór.

§. 17.

Kierownik.

Kierownik naukowy szkoły jest bezpośrednim przełożonym grona nauczycieli i uczniów. Kierownik załatwia wszelkie sprawy wewnętrzne szkoły i odpowiada za zgodne z przepisami prowadzenie szkoły, porządek i karność.

W sprawach odnoszących się do zwyczajnego zarządu szkoły w obrębie zatwierdzonego preliminarza, znosi się kierownik bezpośrednio z Wydziałem krajowym, we wszystkich innych sprawach z kuratoryą szkoły.

§. 18.

Kuratorya.

Nadzór nad szkołą sprawuje kuratorya, złożona z pięciu członków, a mianowicie: delegata c. k. Rządu, delegata Wydziału krajowego, delegata Bialskiego Wydziału powiatowego, delegata okręgowego Towarzystwa rolniczego, tudzież właściciela folwarku, o który szkoła jest oparta.

Każdy członek kuratoryi ma zastępcę uprawnionego do głosowania przy rozstrzyganiu spraw bieżących.

Zadaniem kuratoryi jest w szczególności:

a) przedstawiać Wydziałowi krajowemu kandydatów na posady nauczycieli fachowych, tudzież instruktora i powoływać resztę nauczycieli na przedstawienie kierownika za potwierdzeniem Wydziału krajowego (§. 9.)

b) przedkładać Wydziałowi krajowemu corocznie wnioski w przedmiocie wysokości opłaty za wikt i utrzymanie uczniów (§. 14.)

c) postanawiać o warunkach przyjęcia i egzaminach uczniów nadzwyczajnych, jakoteż o wysokości opłat od tychże należnych (§. 15.);

d) brać udział w czynności komisyi egzaminacyjnej (§. 16.);

e) układać corocznie na podstawie wniosków kierownika projekt preliminarza zwykłych wydatków na szkołę i przedkładać go Wydziałowi krajowemu;

f) przedkładać Wydziałowi krajowemu w razie potrzeby wnioski i plany tyczące się potrzeb budżetem szkoły nie przewidzianych;

g) przedkładać Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia wypracowane przez kierownika plany rozkładu godzin przeznaczonych na wykłady i zajęcia praktyczne;

h) przedstawić Wydziałowi krajowemu własne zapatrywania i wnioski, tyczące się organizacyi szkoły i działania jej nauczycieli.

Członkom kuratoryi wolno bywać każdego czasu na wykładach, być obecnymi przy egzaminach i brać udział w wycieczkach szkoły celem przekonania się, czyli i jak się wykonywa plan nauki.

Uwagi jednak w tym względzie mogą być czynione tylko pisemnie na ręce kierownika za uchwałą kuratoryi.

§. 19.

Stosunek Wydziału krajowego do szkoły.

Zwierzchnią władzą zakładu jest Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Do jego zakresu działania należy w szczególności: zatwierdzanie zarządzeń kuratoryi tyczących się powołania kapelana i nauczyciela do nauk elementarnych, rewizya i zatwierdzanie rozkładu godzin w szkole, bezpośrednia dyspozycya nad funduszami szkoly w zakresie budżetu, stanowienie o potrzebach nadzwyczajnych, o ile takowe mogą być zaspokojone z funduszów krajowych oddanych pod rozporządzenie Wydziału krajowego. W sprawach większej wagi, a mianowicie w sprawach zmiany niniejszego statutu, użycia subwencyi państwowej i mianowania nauczycieli fachowych, porozumiewa się Wydział krajowy z c. k. Ministerstwem rolnictwa.

Wydział krajowy działa po wysłuchaniu zdania kuratoryi, jedynie w sprawach tyczących się zwyczajnego zarządu szkoły w zakresie budżetu, wchodzi w bezpośredni stosunek z kierownikiem.

§. 20.

Postanowienia końcowe.

Osobne regulamina i instrukcye określają obowiązki kierownika i nauczycieli i normują porządek wewnętrzny szkoły.

Stosunek szkoły do gospodarstwa folwarku, o który szkoła jest opartą, określa umowa zawarta z właścicielem tegoż folwarku.

Allegat 2. do LW. 19.782|84.

Plan szczegółowy

udzielania nauki w krajowej niższej szkole rolniczej w Kobiernicach.

I. Zakres nauki teoretycznej i rozkład jej na kursa roczne.

A) Religia.

Na I. roku:

1. O wierze, — o składzie apostolskim.
2. O przykazaniach.

Na II. roku:

O środkach łaski, o Sakramentach świętych i o kościelnych obrzędach i zwyczajach.

B) Język polski.

Uwagi ogólne:

a) Osiągnięty ma być stopień dorównywujący temu, który odpowiada rezultatowi otrzymywanemu w VI. klasie szkół wydziałowych.

b) Ponieważ uczniom osobno bywają udzielane nauki przyrodnicze, przeto w doborze ustępów do czytania i opowiadania przeznaczonych pierwszeństwo dawać należy artykułom treści moralnej, historycznej, geograficznej, społecznej i t. d.

c) W ćwiczeniach stylistycznych na odwrot po przebyciu stopni początkowych należy przedewszystkiem mieć na oku przyszły zawód uczniów.

Na I. roku:

a) Czytanie i opowiadanie ustępów dobieranych w myśl ustępu b) uwag ogólnych.
b) Krótkie powtarzanie gramatyki.
c) Dyktando; ćwiczenia pisemne gramatyczne; raporta pisemne z czynności szczegółowych; opisy narzędzi rolniczych, budynków i t. d. wykazy zwierząt lub inwentarza martwego; opisy prac gospodarskich, doniesienia o zmianach w gospodarstwie, raporta z zajęć tydodniowych.

Na II. roku:

a) Czytanie i opowiadanie jak w roku I.
b) Ukończenie powtarzania gramatyki.
c) Dyktando; ćwiczenia pisemne gramatyczne; poświadczenia i kwity; sporządzanie raportów tygodniowych i miesięcznych; sprawozdania słowne (nie cyfrowe) o stanie poszczególnych gałęzi gospodarstwa; wywody o konieczności zmian zarządzić się mających, listy w sprawach gospodarskich i listy do kupców; prowadzenie rejestrów.

C) Geografia i historya.

Na I. roku.

Wstępne wiadomości z geografii i ogólny pogląd na lądy i morza, oro- i hydrografią; Europa pod względem fizycznym i politycznym.

Na II. roku:

Nieco o etnografii i historyi Europy; Monarchia austryacka i Galicya; historya ojczysta.

D) Kaligrafia, rubrykowanie i rysunki.

Na obydwóch latach (wszyscy uczniowie pobierają naukę wspólnie).

E) Rachunki.

Na I. roku:

Cztery działania liczbami całemi jednogatunkowemi z pamięci i na piśmie; podział monet, czasu, oraz metrycznych miar i wag; cztery działania liczbami wielorakiemi i ułamkami dziesiętnymi.

Na II. roku:

Cztery działania ułamkami zwyczajnymi; reguła trzech pojedyncza i złożona; rachunek spółki i procentu; obliczanie powierzchni trójkąta, czworoboku, wieloboku i koła, oraz objętości brył, użycie piona, śrótwagi i libeli.

F) Wiadomości wstępne z nauk przyrodniczych.

Dla obydwóch lat wspólnie.

Uwagi ogólne:

a) W lekcyach będą uczestniczyli uczniowie po dwa razy, aby zdobywszy sobie w roku pierwszym niejako szkic przedmiotu, w drugim mogli go wypełnić liczniejszymi szczegółami.
b) Nauczyciel powinien baczyć na to, aby nietylko wzbogacał umysły uczniów w wiadomości do ich przyszłego zawodu potrzebne, ale aby nadto przez umiejętne zestawienie szczegółów rozwijał zmysł ich spostrzegawczy, aby ich przyzwyczajał do logicznego myślenia i porządnego myśli wyrażania.

c) Za przedmiot nauki mają służyć początki z kosmografii, fizyki, chemii, mineralogii, geologii, geognozyi i t. d., a z nauk tych ma być wybrane to tylko, co do celów powyżej wyrażonych jest niezbędne, a zarazem dla umysłów uczniów przystępne.

d) Unikać należy zbytecznego zaciekania się w subtelności nauki i roztrząsania kwestyj naukowych, a opierać się należy na faktach najbliższych z codziennego życia wziętych.

e) Do uprzystępnienia użyć należy koniecznie eksperymentów, które jednak nie powinny być zanadto liczne i nadto misterne.

f) Sam wykład nauczyciela powinien być tylko szkicem, stanowiącym ramy, które następnie mają być wypełnione przez uczniów samych za pomocą odpowiedzi na stosowne pytania.

Zakres nie da się naznaczyć szczegółowo. Nauczyciel winien jednak zachować następujący porządek w wykładzie. Zacząwszy od wyjaśnienia stosunku, w jakim pozostaje ziemia do innych ciał w systemie planetarnym, objaśni ruchy ziemi i skutki tychże. Dalej rozdzieli ziemię na powietrze, wodę, część stałą i istoty organiczne na powierzchni żyjące. Następnie poznajomi uczniów z powietrzem (tlen, azot, kwas węglowy, para wodna, amoniak, kwas azotowy, cząstki zawieszone w powietrzu; barometer, pompa pneumatyczna); tudzież z wodą (wodór; stany skupienia wody; rozszerzanie się ciał, ciepło, temperatura; termometer; rozpuszczalność, woda deszczowa, źródlana, studzienna, rzeczna i t. d.; krążenie wody w przyrodzie; pompy). Wreszcie wychodząc z nauki o cieple, poda rzecz o utlenianiu (gniciu, paleniu się i t. d.), poczem, wyjaśniwszy rozróżnienie związków organicznych i nieorganicznych, wymieni ważniejsze z pomiędzy jednych i drugich i opisze sposób powstawania, własność, ważność gospodarską, szkodliwość i t, d. tych, które rolnika szczególnie obchodzą.

G) *Nauka gospodarstwa wiejskiego.*

AA. Rolnictwo.

Uwagi ogólne:

a) Cały przedmiot rozdziela się tak, aby na roku II. nauczane były te części, do których dokładnego zrozumienia potrzebne są wiadomości z nauk przyrodniczych.

b) Materyał ma być wyłożony ściśle według przepisów statutu organizacyjnego, a więc w ten sposób, aby w całej części szczegółowej praktyka miejscowa lub okoliczna służyła za podstawę, a dalej tak, aby pamięć ucznia nie była obarczaną licznymi a mniej potrzebnymi szczegółami, lecz aby to, co jest istotne, przez uczniów przy współdziałaniu nauczyciela przerobione było wszechstronnie.

Na I. roku:

O narzędziach do uprawy roli, do siewu i zbioru ziemiopłodów i o ich użyciu. O rozmnażaniu roślin, o ziarnie, wysadkach i rozsadzie, wybór i przygotowanie ziarna do siewu, kartofli i głąbi do sadzenia. Szczegółowa uprawa (grupami) zbóż roślin okopowych, pastewnych i przemysłowych.

Na II. roku:

Organa roślin, warunki życia roślin: ogólny pogląd na świat roślinny; o roli, jej składnikach i własnościach tychże, rodzaje ziem, ich cechy i własności, żyzność ziemi i jej warunki; gleba i podglebie; zasady melioracyi; cele uprawy mechanicznej; zasady uprawy; użyźnianie za pomocą nawozów, istota nawozu; nawozy główne i pomocnicze w okręgu szkoły użyć się dające; obchodzenie się z obornikiem na stajni i na gnojowisku; przygotowanie kompostu; użycie nawozów, głównych i pomocniczych; o siewie i sadzeniu; starania posiewne; zbiór; omłót; przechowanie snopa, ziarna i głąbi; uprawa łąk; zbiór i przechowanie pasz, starania około pastwisk; sadownictwo i ogrodnictwo.

BB. Hodowla zwierząt.

Obchodzenie się ze zwierzętami przy ich chowie i użyciu oparte być musi koniecznie na niejakiej znajomości ich fizyologii.

Nauczyciel musi się zatem scarać koniecznie rzecz o życiu zwierzęcem i organach jego uprzystępnić uczniom roku I., poczem w roku II. korzystając z tego, że uczniowie tymczasem nabyli wiadomości z nauk przyrodniczych, przy partyach praktycznych swej nauki, ustępy fizyologiczne powtórzyć i stosowanie zasad do praktyki wyjaśnić powinien.

Na I. roku:

Życie zwierzęce, skład ciała zwierzęcego i jego organa; warunki życia zwierząt w ogóle, a w szczególności zwierząt gospodarskich; ogólny pogląd na świat zwierzęcy, rozpłód i uszlachetnianie zwierząt.

Znaczenie pokarmu i tegoż rodzaje; hygiena i zasady żywienia zwierząt gospodarskich.

O urządzeniu stajen.

Na II. roku:

O poznawaniu wieku zwierząt i o wyborze do różnych użytków według cech zewnętrznych, o środkach ostrożności przy kupnie.

Obchodzenie się z poszczególnymi gatunkami zwierząt gospodarskich w okresie ssania, wzrostu i podczas użycia.

O nabiale i jego przeróbkach.

O pielęgnowaniu kopyta i o kuciu.

O uprzęży.

O chowie drobiu, pszczelnictwie, hodowli ryb, a w szczególności o gospodarstwie stawowem.

CC. Zarząd gospodarski.

Dla obydwóch lat wspólnie.

Nauka zarządu gospodarskiego ogranicza się do uwag, wyjaśnień i omawiań tyczących się dat liczebnych przez uczniów w dziennikach i raportach zbieranych i do ćwiczeń w wykazywaniu wzajemnej zależności tychże cyfr.

H) Ogólne zasady hygieny i najpotrzebniejsze praktyczne wiadomości z weterynaryi.

Dla obydwóch lat wspólnie.

O pielęgnowaniu zdrowia u ludzi i zwierząt.

O znakach słabości.

O sposobach ratowania zwierząt w nagłych wypadkach.

O pomocy przy porodach.

O zarazach i postępowaniu w razie ukazania się takowych.

O chorobach w okolicy szczególnie często się pojawiających.

I) Wykład i objaśnienia najgłówniejszych ustaw i przepisów z gospodarstwem wiejskiem styczność mających.

Dla II. roku.

II. Rozkład zajęć praktycznych.

W roku I. użyci będą uczniowie:

a) w półroczu letniem do wykonywania zwykłych robót polowych, tak na polach szkolnych, jak i w pobliskich folwarkach pod kierunkiem umyślnie na ten cel ustanowionego dozorcy.
Przedewszystkiem użyci będą do kopania, orki, włóczki, siewu, plewienia, wywozu i rozrzucania nawozów, robienia kompostów, koszenia paszy, żniwa, zwózki i składania zboża, wybierauia głąbi — słowem do wszelkich robót w polu, ogrodzie i przy gospodarstwie stawowem potrzebnych.

b) w połroczu zimowem do obsługi krowiarni, stajni końskiej i wołowni, nierogacizny i owiec; do przygotowania karmy, do pielęgnowania pognoji stajennych i innych robót gospodarskich jak: młócenia, czyszczenia, przygotowywania na targ i do siewu i t. p.

Uzyskawszy pewną wprawę w wykonywaniu robót pełnić będą uczniowie w I. roku także obowiązki fornala, wolarza, krowiarza, — oprócz tego zaś użyci będą do różnych prac wykonywanych za pomocą maszyn.

W roku II. użyci będą uczniowie obok prac i obowiązków, wykonywanych jak w roku I. także i przedewszystkiem do dozoru robót polowych, stajennych, w ogrodzie, sadzie lub na stawie.

Uczniowie II. roku pełniący obowiązki dozorców będą obecni przy każdodziennej dyspozycyi robót gospodarskich, które zapiszą w osobne na ten cel przeznaczone książeczki, winni składać z końcem dnia roboczego kierującemu gospodarstwem szkoły dyrektorowi lub zastępcy jego ustne raporta z przebiegu prac wykonywanych w dniu ubiegłym, a z końcem każdego tygodnia sporządzać pisemne sprawozdanie z tych działów gospodarstwa, do których w ciągu tygodnia użyci będą do prowadzenia rejestrów gospodarskich, t. j. dziennika robocizny, rejestrów zbożowych, księgi pasz i produktów i t. p.

Wszyscy uczniowie użyci będą nadto do robót kołodziejskich przy sporządzaniu i naprawie statków gospodarskich, jakoteż do zwykłych ciesielskich przy naprawie budynków gospodarskich, stawianiu płotów i t. p.; obecni być mają przy kuciu koni i naprawie narzędzi gospodarskich u kowala i t. p.; jednem słowem obznajomieni być powinni ze wszystkiemi czynnościami w gospodarstwie.

III. Ilość i rozkład godzin tygodniowych.

	Tygodniowo w roku I.	Tygodniowo w roku II.
1. Religia	1	1
2. Język polski	6	4
3. Geografia i historya	1	2
4. Kaligrafia, rubrykowanie i rysunki	2	2
5. Rachunki	4	3
6. Wiadomości wstępne z nauk przyrodniczych	4	4
7. Rolnictwo	4	4
8. Hodowla zwierząt	4	4
9. Nauka zarządu	1	1
10. Ogólne zasady hygieny i weterynaryi	2	2
11. Ustawodawstwo rolne	—	1
Razem	29	28

Alegat 3. do LW 19782|84.

ETAT

osób i płac grona nauczycielskiego krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach.

I.

Grono nauczycielskie krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach składa się:
1) z dwóch nauczycieli fachowych (stałych) z których jeden jest zarazem kierownikiem szkoły;
2) z nauczycieli niestałych, tj. instruktora, nauczyciela do nauk elementarnych i kapelana.

II.

Nauczyciele fachowi (stali) krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach są urzędnikami krajowymi ze wszystkiemi prawami i obowiązkami określonemi w ustanowie służby krajowej i uchwałą Wysokiego Sejmu o etacie i płacach urzędników i sług Wydziału krajowego z dnia 3. stycznia 1874.

III.

1) Pierwszy nauczyciel fachowy (stały) a zarazem kierownik zakładu otrzymuje wolne pomieszkanie i pobiera:

roczną stałą płacę	1.300	zł. w. a.
dodatek aktywalny	240	„ „ „
dodatek pięcioletni	200	„ „ „

2) Nauczyciel fachowy pomocnik (stały) otrzymuje wolne pomieszkanie i pobiera:

roczną stałą płacę	720	zł. w. a.
dodatek aktywalny	60	„ „ „
dodatek pięcioletni	100	„ „ „

IV.

1. Dodatek pięcioletni nadaje Wydział krajowy każdemu z tych nauczycieli podług powyżej oznaczonej stopy, skoro tenże pełnił na jednej i tej samej posadzie służbę przez pięć lat nieprzerwanie. — Służba pełniona przy innych urzędach i szkołach lub szkołach niekrajowych, chociażby przyjętą została do emerytury, nie będzie policzoną przy wymiarze dodatku pięcioletniego.

Dodatek pięcioletni nie może być udzielony jednemu i temu samemu nauczycielowi na tej samej posadzie częściej jak trzy razy, tj. za 15 lat nieprzerwanej służby. Dodatek ten stanowi część płacy i będzie doliczony do stałej płacy przy wymiarze emerytury.

Przy udzielaniu zaliczek na płacę na podstawie §. 37. ustanowy służby krajowej uwzględniane będą także dodatki pięcioletnie.

2. Dodatek aktywalny nie może być policzonym do emerytury.

3. Pod względem dyet obowiązuje §. 3. uchwały sejmowej z dnia 15. października 1881.

V.

1. Nauczyciele niestali krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach nie są urzędnikami krajowymi i nie mają prawa do emerytury, a o wysokości ich wynagrodzenia stanowi każdoczesny budżet funduszu krajowego.

2. Stanowisko nauczycieli niestałych, ich prawa i obowiązki określają bliżej statut organizacyjny, tudzież regulamina i instrukcye na podstawie statutu tego wydać się mające.

Alegat 4. do LW. 19782|84.

Zestawienie

rocznych kosztów utrzymania krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach.

I. Płace nauczycieli.			
1) Nauczyciel fachowy zarazem kierownik: płaca	1.300 zł.		
dodatek aktywalny	240 „	1.540 zł.	
2) Nauczyciel pomocniczy: płaca	720 „		
dodatek aktywalny	60 „	780 „	
3) Instruktor		480 „	
4) Nauczyciel do nauk elementarnych		150 „	
5) Kapelan i katecheta		100 „	
6) Nauczyciel weterynaryi		200 „	3.250 zł.
II. Koszta administracyjne.			
7) Zarząd:			
a) koszta kancelaryjne, inseraty, druki, portorya	100 zł.		
b) sługa szkolny	240 „		
c) utrzymanie pary koni szkolnych	200 „	540 zł.	
8) Opał		400 „	
9) Oświetlenie		100 „	
10) Utrzymanie budynków 11) Ubezpieczenie budynków 12) Płaca kominiarza		200 „	
13) Sprzęty i ruchomości		100 „	
14) Lekarz, apteka i rozmaite		100 „	1.440 zł.
III. Utrzymanie uczniów.			
15) Stołowanie 30 uczniów 16) Odzież pościel i pranie dla 30 uczniów } po		140 zł.	4.200 zł.
IV. Potrzeby naukowe.			
17) Przybory do pisania i nauki uczniów		120 zł.	
18) Przykupno środków naukowych		200 „	320 zł.
Suma kosztów utrzymania			9.210 zł.

Alegat 5. do LW. 19.782|84.

Punktacye umowy

z p. Hermanem Czeczem względem odstąpienia zabudowania i ogrodu na szkołę rolniczą w Kobiernicach.

1) Pan Herman Czecz odstępuje Wysokiemu Wydziałowi krajowemu bezpłatnie na lat 20, tj. do 1. października 1904. roku dwór pod lk. 1 w Kobiernicach położony, wraz z ogrodem z parceli l. 1a, 1b, 2, 3, 2436, 2437 (mapa kat. z r. 1845) się składającym, na umieszczenie niższej szkoły rolniczej.

2) Dalej wyznaczy p. Czecz w stajniach dworskich miejsce dla koni zakładu.

3) Gdyby Wysoki Wydział krajowy uważał za stosowne żądać od p. Czecza odstąpienia budynku, w którym obecnie wozownia, stajnia, kuchnia czeladnia i pomieszkanie gospodarza się znajdują, to p. Czecz na odstąpienie za odpowiedniem wynagrodzeniem (2.800 zł.) się zgodzi i odstępuje w tym razie prócz w §. 1. wymienionych parcel, także parcele 4 i 5, tj. całą przestrzeń 5 m. 27□ sążni obejmującą, ogrodzoną, pomiędzy drogą publiczną, gruntami chłopskimi i rzeką Sołą położoną, do wyłącznego użytku szkoły.

4) Gdyby Wysoki Wydział krajowy uważał za stosowne wybudować dla użytku szkoły nowy budynek, to co do miejsca budowy porozumie się poprzednio z p. Czeczem. Przeciwko budowie samej p. Czecz nie będzie wnosił zarzutów.

5) Odstąpiony ogród urządzi p. Czecz swoim kosztem w taki sposób, iż do użycia na pole doświadczalne będzie zdatny, tj. wytnie i wykorczuje drzewa i krzewy i splantuje ogród. Natomiast nie będzie wolno ścinać lub uszkadzać pozostałych drzew bez wiedzy i zezwolenia p. Czecza.

6) Wydział krajowy względnie kuratorya przyjmuje obowiązek czuwania nad dobrym stanem budynków, gdyż w takim stanie p. Czeczowi oddane być mają po upływie umowy.

Wydział krajowy względnie kuratorya ubezpieczy budynki mu oddane od ognia.

7) Jeżeli Wydział krajowy uważa za potrzebne postawienie jakichkolwiek budynków na terytoryum mu przez p. Czecza oddanem, to te budynki po upływie czasu umowy, jeżeli takowa odnowioną nie będzie, przejdą w posiadanie p. Czecza, a Wysoki Wydział krajowy nie będzie z tego tytułu miał żadnej pretensyi do p. Czecza.

8) Przy ewentualnem odnowieniu umowy, zastrzegają sobie obie strony prawo postawienia nowych warunków.

9) Pan Czecz zezwoli, by uczniowie i nauczyciele, o ile to nauka wymaga, mieli zawsze wolny przystęp do wszystkich czynności gospodarskich, mianowicie do robót polnych, do robót około inwentarza i t. p. celem demonstracyi i praktycznej nauki. Pan Czecz zgadza się w ogóle, iż gospodarstwo folwarczne w Kobiernicach uważane będzie od Zarządu szkoły za główny środek nauki. Zarząd szkoły zaś czuwać będzie nad tem, ażeby gospodarstwo z tego tytułu przez utrudnienie robót, zniszczenie krescencyi i dobytku i t. p. szkody nie poniosło.

10. Pan Czecz zezwoli na wciągnięcie niniejszej umowy do ksiąg tabularnych.

Biała, dnia 26. czerwca 1884.

Prezes:
Klucki.

Dr. Herman Czecz.

Koszta założenia

krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach.

Rubryka	Pozycya	Przedmiot	Koszta pojedyncze zł.	Koszta ogólne zł.
I.	1	*Zakupno gruntu* na pole doświadczalne (odpada, gdyż p. Dr. Herman Czecz odstępuje na ten cel ogród).	—	
II.		**Budynki.**		
		Wystawienie budynku szkolnego odpada, gdyż p. Czecz ofiaruje na ten cel swój dwór.		
	2	Adaptacya dworu (sale wykładowe, jadalnia i sypialnie uczniów, mieszkanie dla dyrektora i nauczyciela fachowego) . . .	1.057	
	3	Odszkodowanie za odstąpienie, adaptacyą stajni na kuchnię, spiżarnię, mieszkanie dla traktyernika, mieszkanie dla stróża, stajnię i wozownię	2.800	
	4	Wystawienie wychodków	100	3.957
III.	5	Urządzenie ogrodu i pola doświadczalnego	—	500
IV.		**Wewnętrzne urządzenie.**		
	6	Urządzenie sypialni: 30 łóżek po 6 zł., 30 szafek po $7^1/_2$ zł., 30 krzeseł po $1^1/_2$ zł.	435	
	7	Urządzenie dwóch sal szkolnych	250	
	8	Urządzenie kancelaryi i sali na zbiory	500	
	9	Urządzenie łóżek, pościel i bielizna	1.050	
	10	Urządzenie traktyerni i jadalni	500	2.735
V.	11	**Środki naukowe**		2.500
VI.		**Ogólne urządzenie.**		
	12	Jedna para koni	350	
	13	Wózek do wyjazdu	150	
	14	Wóz roboczy	60	
	15	Jedna para uprzęży	50	
	16	Różne sprzęty i narzędzia	100	710
VII.	17	**Rozmaite nieprzewidziane wydatki**		598
		Suma kosztów założenia		11.000